

BUUGA SU'AALAHA IYO JAWAABAHA

GUDDIGA MADAXABANNAAN EE
DOORASHOYINKA QARANKA
GMDQ

NATIONAL INDEPENDENT
ELECTORAL COMMISSION
NIEC

www.niec.so

NIECSomalia

NIECSomalia

info@niec.so

Ciwaanka: Villa Somalia, Mogadishu - Somalia

TUSMO

Warbixin Kooban ...5

QEYBTA KOOWAAD:

Guddiga Madaxabannaan Ee Doorashooyinka Qaranka (GMDQ) ...7

1. Guddiga Madaxabannaan ee Doorashooyinka ...7
Qaranka goorma ayaa la aasaasay?
2. Qaab noocee ah ayuu u dhisanyahay Guddigu? ...7
3. Yaa magacaabay xubnaha Guddiga? ...7
4. Imisa waaxood ayuu leeyahay Guddiga Madaxaban- naan ee Doorashooyinka Qaranka? ...8
5. Waa maxay waajibaadka Guddiga? ...9
6. Imisa hay'ad doorasho qaran ayaa kajirta Somaliya? ...10
7. Waa xaggee xarunta dhexe ee GMDQ? ...10

QEYBTA LABAAD:

Doorashada Iyo Muhiimadeeda ...11

8. Waa maxay doorasho? ...11
9. Maxaa ka mid ah faa'iidooyinka doorashada? ...11
10. Maxay yihiin Shuruucda muhiimka u ah doorashooyinka qof iyo codka ah? ...12
11. Tira koob dad weyne la'aan doorasho ma dhici kartaa? ...12
12. Doorashada maxaa ka dhiga xor iyo xalaal? ...13

QEYBTA SEDAXAAD:

Xuquuqaha & Waajibaadka Doorasho Ee Muwaadinka ...16

13. Maxaa ka mid ah xuquuqaha doorasho ee muwaadinka? ...16
14. Maxaa ka mid ah mas'uuliyadaha muwaadinka saaran? ...17

QEYBTA AFRAAD:

Diiwaan-Gelinta Cod Bixiyaha ...19

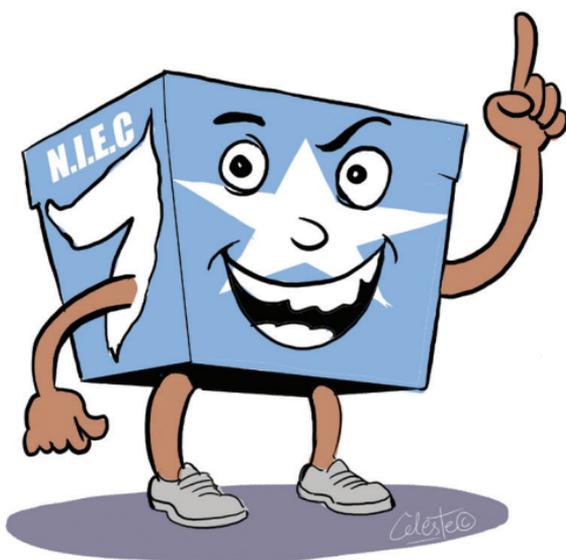
15. Waa maxay diiwaan-gelinta cod bixiyaha? ...19
16. Waa maxay Muhiimadda diiwaan-gelinta cod bixiyaha? ...19
17. Yaa u xil-saaran diiwaan-gelinta cod bixiyaha? ...19
18. Yaa xaq u leh in la diiwaan-geliyo ...20

QEYBTA SHANAAD:

Xisbiyada Siyaasadda ...21

19. Waa maxay xisbi siyaasadeed? ...21
20. Nidaamkee loo maraa diiwaan gelinta xisbiyada siyaasadda? ...21
21. Maxaa shuruuda ah oo ku xiran diiwaan gelinta ku-meel-gaarka? ...21
22. Maxay tahay u jeeddada diiwaan gelinta ku-meel-gaarka ah? ...22
23. Diiwaan gelinta ku-meel-gaarka xisbigu doorasho ma ku geli karaa? ...22
24. Maxay tahay diiwaan gelinta rasmiga? ...22
25. Waa maxay shuruudaha diiwaan gelinta rasmiga ah ee xisbiyada? ...23
26. Qof aan Soomaali ahayn xisbi ma furan karaa ama ma ka mid noqon karaa? ...23
27. Ma jiraan muwaadiniin Soomaaliyeed oo xisbi aan xubin ka noqon karin? ...23
28. Waa maxay doorka xisbiyada siyaasaddu? ...24
29. Tirada xisbiyada siyaasadda ma xadidanyihiin? ...24

WARBIXIN KOOBAN

Buggaan yar ee ka kooban su'aalaha iyo jawaabaha oo ay soo diyaarisey Waaxda Wacyigelinta iyo Waxbaridda Codbixiyaha ee Guddiga Madaxabannaan ee Doorashooyinka Qaranka (GMDQ) ayaa ujeedadiisu tahay in uu ka haqabtiro bulsho weynta Soomaaliyeed macluumaad walba oo la xiriira shaqada Guddiga Maxadabannaan ee Doorashooyinka Qaranka (GMDQ), Doorashada iyo muhiimadeeda, Xuquuqaha iyo waajibaadka doorasho ee muwaadinka soomaaliyeed, Xisbiyada, I.W.M.

SU'AALAHHA
SOO
NOQ-NOQDA
FAQs

QEYBTA KOOWAAD: GUDDIGA MADAXABANNAAN EE DOORASHOYINKA QARANKA (GMDQ)

1. Guddiga Madaxabannaan ee Doorashooyinka Qaranka goorma ayaa la aasaasay?

Guddiga Madaxabannaan ee Doorashooyinka Qaranka (GMDQ) waxaa la aasaasay Luulyo 2015kii. GMDQ waa guddi dastuuri ah uu ku cad dastuurka ku meel gaarka ah Jamhuuriyadda Federaalka Soomaaliya. Jiritaanka iyo waajibaadka GMDQ waxaa caddeynaya qodobka 111 farqadiisa (G) ee dastuurka Soomaaliya.

2. Qaab noocee ah ayuu u dhisanyahay Guddigu?

Guddiga Madaxabannaan ee Doorashooyinka Qaranka wuxuu ka koobanyahay xubnaha guddiga iyo hawl-wadeenada. Xubnaha Guddiga ayaa waxay isug jiraan Guddoomiye, Guddoomiye ku xigeen iyo 7 xubnood kuwaas oo mas'uul ka ah jirahyanta istaraatiijiyadda siyaasadeed. Hir-gelinta go'aamada Guddiga ayaa waxaa mas'uul ka ah hawl-waadeenada Guddiga oo uu hoggaamiyo xoghayaha Guud.

3. Yaa magacaabay xubnaha Guddiga?

Guddiga Doorashooyinka Madaxabannaan ee Qaranka waxaa lagu aas-aasay qodobka 111 farqadiisa (G) ee darstuurka KMG ah ee Jamhuuriyadda Federaalka Soomaaliya, kaasi oo qeexaya waajibaadka Guddiga. Xubnaha GMDQ waxa ay shaqada ay hayaan ku yimaaddeen hannaan dheer oo hufan. Qaadashada

xubnaha guddiga waxaa loo soo bandhigay dadweynaha Soomaaliyeed iyada oo la isticmaalayo saxaafadda ay ka mid yihiin jaraa'idku. Waxaa soo codsaday in ay guddiga ka mid noqdaan dadweyne Soomaaliyeed oo aad u farabadan. Soo codsadyaashii waxaa kala shaandheyn ku sameeyay wasaaradda arrimaha gudaha Soomaaliya. Waxay soo xushay (*short-listed*) xubnihii ugu mudnaa oo ay u soo bandhigtay golaha wasiirada. Golaha wasiirada ayaa tiradii ay soo gudbisay wasaaradda arrimaha guduhu ka sii xushay sagaal (9) xubnood. Sagaalka xubnood ayaa waxaa loo gudbiyay golaha shacabka BFS oo mid mid ugu codeeyay. 9ka xubnood markii mid kasta uu helay tirada codadkii loo baahnaa (50%+1), Madaxweynaha Jamhuuriyadda Federaalka Soomaaliya ayaa wuxuu xubnaha ku meel marinayay xeer Madaxweyne.

4. Imisa waaxood ayuu leeyahay Guddiga Madaxaban- naan ee Doorashooyinka Qaranka?

GMDQ waxa uu leeyahay shan (5) waaxood oo kala ah:

- Waaxda hawl-gallada doorashooyinka (*Operations department*).
- Waaxda wacyi gelinta iyo waxbaridda cod bixiyaha.
- Waaxda maamulka iyo maaliyadda.
- Waaxda sharciyada.
- Waaxda shaqada iyo shaqaalaha.

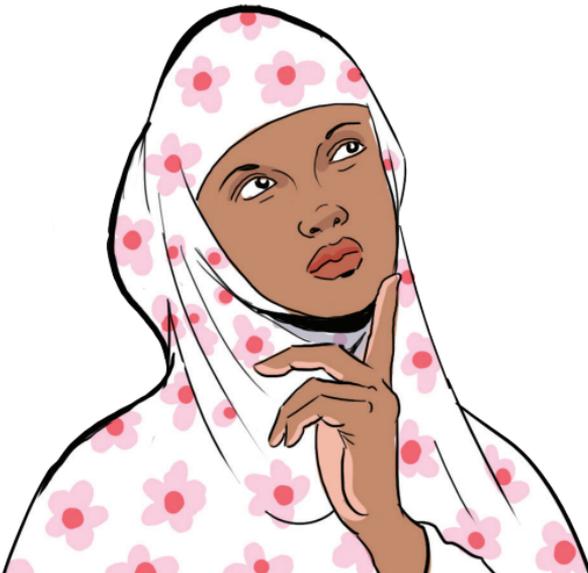
Ogow: Waax kasta waxa ay leedahay agaasime.

Ogow: ka sokow shanta waaxood ee kor ku xusan GMDQ waxa uu sidoo kale leeyahay xafiiska diiwaan gelinta xisbiyada siyaasadda oo u xil saaran diiwaan gelinta, kormeeridda iyo la shaqeynta xisbiyada siyaasadda. Xafiiskaas oo uu madax ka yahay diiwaan geliyaha xisbiyada siyaasadda.

5. Waa maxay waajibaadka Guddiga?

Sida ku cad dastuurka KMG Soomaaliya qodobkiisa 111G waajibaadka Guddiga waxaa ka mid ah:

- I. Qabadashada Doorashooyinka Madaxwaynaha,
- II. Qabashada doorashooyinka Baarlamaanka Federaalka,
- III. Inuu sameeyo diiwaangalinta codbixiyaasha,
- IV. Diiwaangalinta Musharixiinta doorashooyinka,
- V. Inuu xaddeeyo deegaanada doorashooyinka iyo xarumaha codbixinta,
- VI. Xeerka nadaamka xisbiyada siyaasadeed,
- VII. Xalinta khilaafaadka la xiriira doorashooyinka,
- VIII. Fududaynta dhowrista, dabagalka iyo qiimaynta doorashooyinka,
- IX. Xeer u dajinta lacagta ay qarash gareeyaan musharixiinta iyo xisbiyada,
- X. Sameynta Xeerka Anshaxa ee musharixiinta doorashada, Xisbiyada iyo warbaahinta,
- XI. La socodka cabashooyinka la xiriira xeerka magacaabidda musharixiinta xisbiyada,
- XII. Wacyigalinta codbixiyaha.

6. Imisa hay'ad doorasho qaran ayaa kajirta Somaliya?

Soomaaliya waxaa kajira oo kaliya Guddiga Madaxabanaan ee Doorashooyinka Qaranka, kaasoo ay masuuliyaddiisu tahay maamulka iyo maaraynta Doorashooyinka qof iyo codka ah ee heer dagmo, heer Gobol, iyo heer Federaal, iyo Aftida dadweynaha.

7. Waa xaggee xarunta dhexe ee GMDQ?

Xarunta dhexe ee Guddiga waxa ay ku taallaa caasimadda dalka, Muqdisho. Guddigu waxa uu xafiis goboleedyo joogta ah ku leeyahay dhammaan magaaloyinka xarumaha u ah dowlad goboleedyada ee kala ah Garoowe, Dhuusamareeb, Jowhar, Baydhabo iyo Kismaayo. Sidoo kale waxaa Guddiga u qorsheysan inuu xafiis goboleedkiisa Banaadir furo. Guddiga wuxuu sidoo kale qorsheynayaa inuu shaqadiisa gaarsiyo illaa heer degmo si ay u fududaato hirgelinta doorashooyin qof iyo cod ah.

QEYBTA LABAAD: DOORASHADA IYO MUHIIMADEEDA

8. Waa maxay doorasho?

Doorashadu waa nidaam cod bixiyayaashu ku doortaan hoggaankooda iyo wakiilladooda deegaan, gobol ama qaran.

Doorashada waxaa sidoo kale lagu cayimaa wakiillada iyo hoggaanka hay'adaha sida xisbiyada iyo ururadu ay yeeshaan.

9. Maxaa ka mid ah faa'iidooyinka doorashada?

Doorashadu waxay leedahay 5 muhiimadood oo waaweyn.

Sharciyad iyo awood siinta dowladda

Doorashadu waxay dowladda siisaa awood iyo sharciyad ay go'aan ugu gaaraan arrimaha muhiimka ah. Iyaga oo isticmaalaya doorashada, ayay dadweynuhu go'aamiyaan dadka uga wakiil noqonaya go'aan gaaridda.

Doorashadu waxay awood la xisaabtan siisaa dadka:

Awooddani waxay leedahay 2 dhinac.

(i) Codeeyayaashu waxay awoodaan iney awoodda ka xayubiyaan xilliga doorashada xukuumad awoodda haysa, (ii) waxay sidoo kale awoodaan iney xilliga u kordhiyaan xukuumad talada haysay.

Matalaadda shacabka

Doorashadu waxay u fududeysaa codeeyayaasha iney wakiillo ahaan u doortaan dadka ey is leeyihiin wey idin matali karaan iyaga oo firinaaya mabaadii'dooda iyo wax qabadkooda.

Dadka waxay iska dhex doortaan kuwa leh tilmaamaha muhiimka u ah sida aqoonta, hufnaanta, daacadnimada, awoodda wada shaqeynta iyo tanaasulka.

Fursad Siinta Muwaaddinka

Doorashadu waxay fursad ay ku tartamaan siisaa muwaadiniinta mudan ee kartida hoggaamineed leh.

Inan uga gudubno nidaamka doorashada dadban

Waxaynu uga gudubnaa nidaamka doorashada dadban ee qabiilku saldhiga u yahay iyada oo waddanka u horseedi doonto nidaamka axsaabta badan.

10. Maxay yihiin Shuruucda muhiimka u ah doorashooyinka qof iyo codka ah?

Si doorasho guud ay waddankeenna uga dhacdo waxaa lagama maarmaan ah in horey loo sii diyaariyo shuruucdii iyo xeerarkii saldhigga u noqon lahaa doorashadaas. Shuruucdu lagama maarmaan ka ah waxaa ka mid ah:

- a. Sharciga guddiga doorashooyinka – Waa diyaar.
- b. Sharciga xisbiyada siyaasadda waxaa la ansixiyay 2016 / wax ka badal lagu sameeyay sharciga ayey golaha wasiiradu u gudbiyeen Afhayeenka golaha shacabka bishii Maajo 2019.
- c. Sharciga doorashooyinka – waxaa ansixiyey Golaha Shacabka ee Baarlamaanka Federaalka (*Jannaayo 2020*).
- d. Sharciga muwaadinka – Dib-u-eegis ayaa ku socota (*Sebtember 2019*).

11. Tira koob dad weyne la'aan doorasho ma dhici kartaa?

Haa. Tira koob dadweyne la'aan doorasho waa la qaban karaa. Laakiin waxaa muhiim ah oo ay tahay

in Guddiga Madaxabannaan ee Doorashooyinka Qaranku uu sameeyo diiwaan gelinta codeeyaha si loo helo liiska muwaadiniinta xaqa u leh iney codeeyaan.

12. Doorashada maxaa ka dhiga xor iyo xalaal?

Doorasho waxaa xor iyo xalaal lagu tilmaami karaa marka laga helo sifooyinka soo socda:

Waxaa jira xeerar cad cad oo haga doorashada

Xaqa muwaadinka Soomaaliga ah uu u leeyahay doorashooyin xor iyo xalaal ah waxay ku cadahay Dastuurka KMG ee JFS. Sidoo kale xeerka doorashooyinka iyo xeerka xisbiyada siyaasadda ayaa ilaalinaya xuquuqda doorasho ee muwaadinka Soomaaliyeed.

Codkaagu waa qarsoodi

Codbixiyuhu doorashooyinka ayuu ka qeyb-qaataa isaga oo ka cabsi qabin in la ogaado musharraxa ama xisbiga uu u codeeyay. Codka qarsoodiga ahi waxa uu sidoo kale la dagaallamaa laaluushka iyo cabsi gelinta.

Doorashada waxaa loo qabtaa si joogta ah

Dastuurka KMG ee JFS waxa uu GMDQ ku waajibinayaa inay doorashooyin waddanka ka qabtaan 4tii sanaba mar.

Waxaad heleysaa xisbiyo/musharraxiin aad kala xulato

Waxaa jira xisbiyo badan oo aad kala xulan karto. Muwaadin kasta wuu isi sharrixi karaa ama wuxuu sameysan karaa xisbi. Waxaad sidoo kale ku biiri kartaa ama taageeri kartaa xisbi.

Muwaadin kasta oo is diiwaan geliyay wuu codeyn karaa

Muwaadin kasta oo gaaray da'da codeynta wuu is-diiwaan gelin karaa. Codeeyaha is-diiwaan geliyay keli ah ayaa fursadda codeynta heli doona. Codeeye kasta oo is-diiwaan geliyay magiciisu wuxuu ka muuqan doonaa diiwaanka cod bixiyaha.

Xisbiyada iyo musharraxiintu waxay u ololeeyaan si xor ah oo aan cabsi lahayn

U ololeynta xisbiyada iyo musharraxiinta si madax bannaan waa muhiim sababta oo ah dadka waxay u baahanyihiin iney wax ka ogaadaan mabaadi'da, qiyamka iyo barnaamihyada siyaasadeed ee xisbiyada iyo musharraxiinta si ay go'aan xog-ogaal ah u gaaraan. Waqtiga ololaha, xisbiyada iyo musharraxiintu si siman oo cabsi la'aan ah ayay uga ololeeyaan waddanka. Waxaa sidoo kale jira doodo furan oo caafimaad qaba oo xisbiyada iyo musharraxiintu ku soo bandhigaan barnaamijyadooda siyaasadeed.

Dhammaan hawlaha doorashada waxaa saldhig u ah dhex-dhexaadnimo iyo daah-furnaan

Doorashooyinka waxaa maamula GMDQ oo ah hay'ad ka madaxbannaan Dowladda, Axsabta siyaasadda iyo murashaxiinta. Xisbiyada iyo musharraxiinta tartamaya wey u simanyihiin Guddiga. Geeddi socodka doorashadu waa mid loo simanyahay oo daahfuran; koox ama xisbi saameyn ku lihina ma jirto. Dadweynaha, Xisbiyada siyaasadda iyo korjoogayaasha doorashadu iyo warbaahintu waxay awood iyo xaqba u leeyihiin in ay la socdaan tallaabo kasta oo Guddigu qaadayo.

Dhammaan xisbiyada iyo musharraxiintu waxay aqbalaan natiijada doorashada

Natiijada rasmiga ah ee uu ku dhawaaqo Guddiga Doorashadu ayay aqbalaan xisbiyada iyo musharraxiinta ka qeyb gala doorasho xor iyo xalaal ah. Balse xisbi ama musharrax hadii uusan ku qancin natiijada, waxaa u furan inuu maro nidaamka cabashada ee sharciga ah.

QEYBTA SEDAXAAD: XUQUUQAHA & WAAJIBAADKA DOORASHO EE MUWAADINKA

13. Maxaa ka mid ah xuquuqaha doorasho ee muwaadinka?

Muwaadin kasta wuxuu xaq u leeyahay in uu ka qeybqaato arrimaha guud ee dadweynaha sida ku cad dastuurka Soomaaliya.

- In uu wax doorto, lana doorto.
- In uu sameysan karo ama ka mid noqon karo xisbi siyaasadeed.
- In xisbi siyaasadeed gudhiisa looga dooran karo jago kasta.
- In uu helo dawlad matasha danihiisa.

Inuu muwaadinku fursad u helo ka qeybqaadasho doorasho:

Muwaadiniinta Soomaaliyeed ee gaaray da'da codbixinta isna diiwaan-geliyay waxay xaq u leeyihiin in ay codeeyaan. Qofna lagama hor istaago karo codeyn iyada oo la fiirinayo muuqaalkiisa, dhaqaalihisa, jinsigiisa, lixaadkiisa, qabiilkiisa ama halka uu ka soo jeedo.

Cod Siman:

Codeeyayasha dhan waxa ay ka simanyihiin oo ay leeyihiin hal cod maalinka doorashada. Codadka lama iibsan karo lamana iibin karo, fursad codeyn oo dheeraad ahna qof lama siin karo. Tusaale, codka qofka 18 jirka wuxuu la qiima egyahay codka qof jira labanlaab da'diisa.

Cod qarsoodi ah:

Muwaadinku wuxuu u codeeya si qarsoodi ah. Qofku waxa uu ku codeeyaa meel ka qarsan dadka.

Codeynta qarsoodiga ah waxay u sahashaa dadka in ay codeeyaan cabsi la'aan waxayna hoos u dhigtaa qatarta laaluushka.

Ka qeyb-qaadashada doorashooyin joogta ah:

Doorashooyinka waa in loo qabtaa si joogta ah. Arrintan waxay ku caddahay dastuurka Jamhuuriyadda Soomaaliya. Qof kasta oo raba in uu galo Baarlamaanka waa in uu ka mid noqdaa xisbi siyaasadeed uuna helaa kalsoonidaa codeeyayaasha.

Inaad hesho doorashooyin xor iyo xalaal ah:

Guddiga Madaxabannaan ee Doorashooyinka Qaranka (GMDQ) waxaa dastuurku ku waajibiniyaa in uu doorashooyin guud oo xor iyo xalaal ah waddanka ka dhaqan-geliyaan.

14. Maxaa ka mid ah mas'uuliyadaha muwaadinka saaran?

Is diiwan-gelin:

Codeeyaha is diiwaan gelilyay keliya ayaa fursadda codeynta heli kara maalilnka doorashada. Dadku wey isu diiwaan gelin karaan codeeya ahaan marka ay gaaraan da'da sharcigu qabo.

Codeynta maalinka doorashada:

Codeyntu waa ikhtiyaari; balse qofka Soomaaliga ah waxaa mas'uuliyad ka saarantahay in uu ka qayb-qaato si uu waddanku u helo hoggan daryeela.

Barashada sida warqadda codeynta loo calaamadiyo:

Codeeyayaasha waa in ay fahmaan sida ay u shaqeyso nidaamka codeynta, laga billaabo sida warqadda loo calaamadiyo illaa sida loo tiriyo codadka.

Inaad noqoto muwaadin fir-fircoon:

Tan micneheedu waa in aad talo ku yeelataa doorashada wakiillada gaara go'aamada saameynta ku yeesha noloshaada. Muwaadiniintu waa in ay ogaadaan arrimaha noloshooda saameynta ku leh ayna doortaan wakiillo tallaabooyinka haboon ka qaada arrimahaas.

Gaaridda go'aamo xog-ogaal ah:

Codeeyayaashu waa in ay ogyihiin murashaxiinta/xisbiyada doorashada ku tartamaya ayna fahansanyihiin aragtiyadooda iyo siyaasadahooda ku aaddan arrimaha muhiimka u ah. Sababtu waxa ay tahay haddii la doorto go'aammo ayay gaari doonaan iyaga oo ka wakiil ah dadka Soomaaliyeed.

QEYBTA AFRAAD:

DIIWAAN-GELINTA COD BIXIYAHA

15. Waa maxay diiwaan-gelinta cod bixiyaha?

Diiwaan-gelinta cod bixiyaha waa nidaam lagu aruuriyo xogta cod bixiyaha sida magaca, taariikhda dhalashada, jinsiga iyo deegaanka.

16. Waa maxay Muhiimadda diiwaan-gelinta cod bixiyaha?

Diiwaan-gelinta cod bixiyaha waa muhiim sababta oo ah waxay xaqiijisaa in qof kasta oo codeyn xaq u leh inuu codeeyo. Diiwaan gelintu waxay sidoo kale Guddiga doorashada ka caawisaa qorsheynta hawlaha cod bixinta sida ogaansha tirada goobaha cod bixinta ee loo baahanyahay, tirada waraaqaha iyo sanaadiiqda cod bixinta ee ay tahay in la soo gado. Sidoo kale diiwaan gelinta cod bixiyuhu waxay xisbiyada siyaasadda ka caawisaa qorsheynta ololahooda doorashada. Diiwaan gelinta cod bixiyuhu waa shardi ka mid ah shuruudaha codeynta. Waxaa muhiim ah inaad ogaato waxaa muhiim ah inaad ogaato inaad codeyn karto oo keli ah markaad is diiwaan-geliso.

17. Yaa u xil-saaran diiwaan-gelinta cod bixiyaha?

Sida ku cad Dastuurka Jamhuuriyadda Federaalka Soomaaliya, Guddiga Madaxa bannaan ee Doorashooyinka Qaranka (*GMDQ*) ayaa diiwaan-gelinaya qof kasta oo buuxiya shuruudaha diiwaan-gelinta cod bixiyaha.

GMDQ waxa uu sidoo kale mas'uul ka yahay keydinta iyo xafidaadda xogta diiwaanka.

18. Yaa xaq u leh in la diiwaan-geliyo

Muwaadin Soomaali ah.

Gaaray 18 sano waqtiga diiwaan-gelinta.

Xiskiisu dhanyahay.

Aan maxbuus xukuman ahayn.

Ogow:

- Codeeye aan is diiwaan gelin ma codeyn doono
- Diiwaan gelintu waa LACAG LA'AAN
- Marka aad is diiwaan geliso ka dib, waxaad heli doontaa kaarka aqoonsiga cod bixiyaha
- Goobta aad iska diiwaan geliso ayaad ka codeyn doontaa
- Doorashada ka dib, waxaad uu xaq u leeyahay in aad beddelato goobta diiwaan gelinta/codeynta.

QEYBTA SHANAAD: XISBIYADA SIYAASADDA

19. Waa maxay xisbi siyaasadeed?

Hay'ad ay leeyihiin dad wadaaga aragtiyo, mabaadii' iyo himilooyin isku mid ah oo la xiriira sida bulsho loo maareynayo, urukaasoo jecel in uu awoodda hantiyo si uu arrimahaa u hirgeliyo. Xisbi siyaasadeedku waxa uu soo bandhigaa qorsheyaal kala duwan oo siyaasadeed, musharraxiin ka qeybgaleya doorashooyinka guud, kana qeybqaadaneysa dhismaha xukuumadda ama mid mucaarad ku ah.

20. Nidaamkee loo maraa diiwaan gelinta xisbiyada siyaasadda?

Sida ku cad sharciga xisbiyada siyaasadda, diiwaan gelinta xisbiyada siyaasaddu waxay martaa laba heer. Heerka koowaad oo ah diiwaan gelinta ku-meel-gaarka iyo heerka labaad oo ah diiwaan gelinta rasmiga.

21. Maxaa shuruuda ah oo ku xiran diiwaan gelinta ku-meel-gaarka?

Sida ku cad sharciga xisbiyada siyaasadda, si xisbigu uu diiwaan gelin ku-meel-gaar ah u helo waa inuu xafiiska diiwaan geliyaha xisbiyada siyaasadda usoo gudbiyaa:

- Maxdar qoraalka kulankii ugu horeeyay oo ay yeesheen xubnaha xisbiga asaasay oo saxiixan;
- Magaca xisbiga siyaasadeed oo buuxa iyo isagoo lasoo gaabiyay haddii uu codsado xisbigu.
- Lifaaq nuqul dastuurka xisbiga siyaasadeed.
- Ballanqaad sugaya dhowrista iyo ku-dhaqanka sharciga xisbiyada siyaasadda iyo habdhaqanka xisbiyada siyaasadda.

- Qoraal caddeynaya habka xisbigu u xallinayo khilaafaadkiisa gudaha.
- Cadeynta bixinta khidmada diiwaangelinta kumeel-gaarka ah oo ah 10 malyan ShSo. Oo u dhiganta shan boqol (\$500).
- Codsii ku qoran warqad leh astaanta rasmiga ee xisbiga. Shuruudaha kore marka uu buuxiyo, codsaduho wuxuu qaadanayaa magaca xisbi siyaasadeed ku-meel-gaar ah oo ay caddeyn u tahay shahaado saxiixan oo shabbadaysan oo ka soo baxday xafiiska diiwaangeliyaha xisbiyada siyaasadda ee Guddiga.

22. Maxay tahay u jeeddada diiwaan gelinta ku-meel-gaarka ah?

Xisbi siyaasadeed waxaa diiwaan gelinta ku-meel-gaarka ah loo siiyaa u jeeddooyinka soo socda:

- Si uu shirar u qabsado.
- Si uu xafiis u furto.
- Si uu xubno u qorto.
- Si uu ugu diyaar garoobo diiwaan gelinta rasmiga ah.

23. Diiwaan gelinta ku-meel-gaarka xisbigu doorasho ma ku geli karaa?

Maya. Diiwaan gelin ku-meel-gaar ah xisbigu doorasho kuma geli karo. Xisbigu inta uusan doorashada ka qeyb-gelin.

Xisbigu inta uusan doorashada ka qeyb-gelin waa inuu isu diiwaan geliyaa si rasmi ah.

24. Maxay tahay diiwaan gelinta rasmiga?

Diiwaan gelinta rasmiga ahi waa diiwaan gelin kama danbeys ah oo xisbigii hantaa uu doorashada ku geli karo.

25. Waa maxay shuruudaha diiwaan gelinta rasmiga ah ee xisbiyada?

Xisbigu si uu diiwaan gelin rasmi ah u helo, shuruudihii diiwaan gelinta ku-meel-gaarka ahayd waxaa u dheer in ugu yaraan 10.000 (*toban kun*) oo taageerayaal ah uu ka diiwaan gashado ugu yaraan 9 (*sagaal*) gobol oo ka mid ah dalka. Sidoo kale waa inuu xisbigu xafisyo iyo xarumo ku leeyahay 9 gobol oo ka mid ah waddanka. Xisbigu waa inuu sidoo kale bixiyaa khidmada diiwaan-gelinta rasmiga oo ah \$1000 (*kun dollar*). Ka dib buuxinta shuruudaha diiwaan gelinta rasmiga, xisbigu waxa uu noqonayaa mid rasmi ah, waxa uuna heli doonaa xuquuqaha sharciga xisbiyada siyaasaddu siinayo. Xisbiga rasmiga ahi waxa uu sidoo kale ka qeyb-qaadan karaa doorashooyinka.

26. Qof aan Soomaali ahayn xisbi ma furan karaa ama ma ka mid noqon karaa?

Maya. Muwaadinnimadu waa shardi.

27. Ma jiraan muwaadiniin Soomaaliyeed oo xisbi aan xubin ka noqon karin?

Haa. Sida uu qeexayo sharciga xisbiyada, xubnaha ka reeban ka mid noqoshada xisbiyada siyaasadda waxaa ka mid ah:

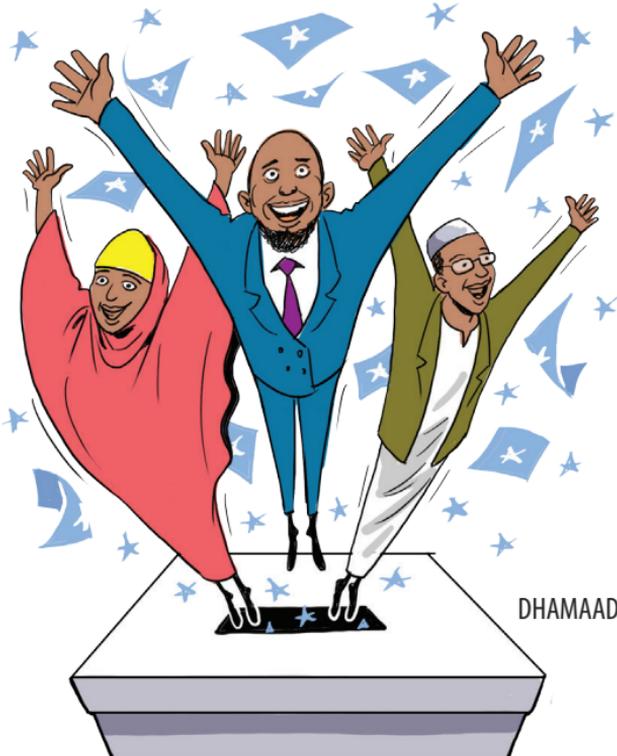
- Ciidamada Qalabka Sida.
- Garsoorayaasha Maxkamadaha Dalka.
- Hawlwadeenada Safaaradaha (*Diblomaasiyiinta*).
- Dhamaan Shaqaalaha dawladda.

28. Waa maxay doorka xisbiyada siyaasaddu?

- Wacyi gelinta iyo war gelinta dadweynaha.
- Waxay iftiimiyaan dhliilaha iyo gaabisyada ay ku tuhunsanyihiin dowladda.
- Waxay sharraxaan/soo gudbiyaan murashaxiinta.
- Waxay sare u qaadaan codka dadka oo gaarsiyaan dowladda.

29. Tirada xisbiyada siyaasadda ma xadidanyihiin?

Maya. Sababta oo ah dastuurka KMG ee jamhuuriyadda Federaalka Soomaaliya ayaa qof kasta oo muwaadin ah xaq u siinayo inuu ka mid noqdo ama uu furto xisbi siyaasadeed. Balse tan micneheeda ma ahan in qof kasta uu xisbi iska sameysan karo sababta oo ah shuruudo ayuu sharcigu ku xirayaa.

DHAMAAD